

Examenul național de bacalaureat 2022

Proba E. c)

Istorie

Varianta 1

Filiera teoretică, profil umanist, toate specializările; Filiera vocațională - profil artistic, toate specializările; - profil sportiv, toate specializările; - profil pedagogic, specializările: bibliotecar-documentarist, instructor-animador, instructor pentru activități extrașcolare, pedagog școlar, educator-puericultor; - profil teologic, toate specializările.

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de trei ore.

ZADANIE I.

(30 bodov)

Pozorne prečítajte nasledovné zdroje:

A. „Hneď ako bolo jasné, že komunistické strany nezískajú moc skutočne slobodnými voľbami, zastrašovanie, infiltrácie a nátlaky pre zaistenie dominácie inými spôsobmi sa stali nevyhnutné. Ale toto všetko len prehlbovalo oddelenie od tých oblastí kontinentu, ktoré sa nedostali pod sovietsku nadvládu.

Významným činiteľom bolo aj to, že komunistické strany neboli dostatočne obľúbené, aby získali väčšinovú podporu v rámci slobodných volieb v západnej Európe. Navyše, kým praktiky získania moci vo východnej Európe [...] sa stali ľahkým cieľom pre kritiky [...] protikomunistických politických strán a Západných spojencov, podpora komunizmu upadala stále viac v najväčšej časti západnej Európy. Rozdelenie [Európy] bolo nevyhnutné. Predpoklady jestvovali ešte od začiatku, od 1945, v prvom rade bola reč o potrebe Sovietov po jednej oblasti [...] utvorenej zo satelitných štátov nachádzajúcich sa pod komunistickým vedením [...]. Tento stav bol upevnený v roku 1947, keď Stalin odmietol americkú ponuku o pomoc, ktorá mala podnietiť rekonštrukciu Európy, sovietsky líder zdôrazňoval skutočnosť, že východná Európa sa vydá na úplne inú cestu – pod nadvládou Sovietskeho zväzu.”

(I. Kershaw, *Drumul spre iad. Europa, 1914-1949*)

B. „Obozretný, ako obyčajne, a ešte v dobrých vzťahoch so západnými veľmocami, Stalin [...] uprednostnil vytvorenie vlád «národnej jednoty» [...]. Pred ukončením vojny alebo hneď po nej, každá krajina vo východnej Európe mala takúto koalíčnú vládu. [...] V každej koalíčnej vláde [...], komunisti sa pokúšali ovládnuť kľúčové ministerstvá: Ministerstvo vnútra [...], Ministerstvo spravodlivosti [...], Ministerstvo poľnohospodárstva [...].

Nastolenie sovietskej moci vo východnej Európe odzrkadľuje spoločnú cestu pre všetky krajiny v tejto oblasti. Stalinove plány nezohľadňovali národné špecifikum. Tam, kde sa komunisti mohli nádejať, že získajú moc prostredníctvom zákonných alebo zdanlivo zákonných prostriedkov, Stalin nemal nič proti, aspoň do jesene roku 1947. [...] Sovietsky zásah bol silnejší v Bulharsku a Rumunsku (Románia) – na jednej strane, lebo obidve tieto krajiny boli vo vojne proti Sovietskemu zväzu, a na druhej strane, lebo miestne komunistické hnutie bolo slabé, ale najmä preto, že geografická poloha im predpovedala nevyhnutnú sovietsku domináciu v Európe.”

(T. Judt, *Epoca postbelică: o istorie a Europei de după 1945*)

Opierajúc sa o tieto zdroje, odpovedajte na nasledovné požiadavky:

1. Menujte politickú inštitúciu uvedenú v zdroji **B**. **2 body**
2. Spresnite zo zdroja **A** informáciu o udalosti z roku 1947. **2 body**
3. Uveďte politického lídra a jeden historický priestor nachádzajúce sa tak v zdroji **A**, ako aj v zdroji **B**. **6 bodov**
4. Napíšte na skúškový hárok písmeno zodpovedajúce zdroju, ktorý tvrdí, že komunistické strany sa utiekali k nátlaku a zastrašovaniu za účelom zabezpečenia politickej dominácie. **3 body**
5. Uveďte jeden vzťah príčina–následok, medzi dvoma informáciami zo zdroja **B** a spresnite úlohu každej z nich (*príčina*, respektíve *následok*). **7 bodov**
6. Predstavte dve vnútropolitické historické udalosti Rumunska, ktoré sa udiali v období 1948-1962. **6 bodov**
7. Uveďte jednu podobnosť medzi dvoma politickými praktikami používanými v období národného komunizmu v Rumunsku. **4 body**

ZADANIE II.

(30 bodov)

Pozorne prečítajte nasledovný zdroj:

„V osobe [...] Dimitriu Cantemira (Dimitrie Cantemir) (1710-1711), Porta [Osmanská ríša] dúfala, že našla panovníka vhodného pre nové časy. Hneď po obsadení trónu Moldavska (Moldovei), Dimitrie Cantemir sa pokúsil ukončiť boje medzi bojarskými zoskupeniami [...], obnovil Panovnícku radu, do ktorej uviedol osoby, ktoré zdieľali jeho názory. [...] Rozhodnutia prijaté v Panovníckej rade boli vo väčšine prípadov priaznivé pre nižších bojarov; pokým vyšší bojari boli proti nemu. [...]

Na zahraničnej úrovni, [...] Dimitrie Cantemir sa obrátil na Rusko Petra Veľkého. [...] Moldavsko-ruské jednania sa ukončili v apríli 1711 Dohodou v Lucku (Tratatul de la Luțk). Jej ustanovenia obsažené v 16 článkoch upravovali budúce postavenie krajiny voči Rusku a postavenie panovníka voči bojarom. Moldavsko (Moldova) sa malo zapojiť do protitureckého boja a v moldavských mestách a pevnostiach mali byť umiestnené ruské jednotky; krajina sa nachádzala pod protekciou cára a trón sa mal stať dedičným v rodine Cantemirovcov (Cantemireștilor). [...] Dohoda bola tajná až do spustenia vojenských operácií v máji 1711 [...]. Ruské jednotky, menej početné ako turecké, [...] prechádzali veľkými ťažkosťami. Cár musel začať mierové jednania s Turkami. Tieto boli ukončené 23. júla 1711 [...]. Následne cárske jednotky začali ustupovať z Moldavska. Spolu s nimi opustil krajinu aj Dimitrie Cantemir [...].

Fanariotský režim bol nastolený po porážke vojsk cára Petra I. a moldavského panovníka pri Stănilești (1711) [...]. Turci nastolili na čelo Moldavska Nicolaea Mavrocordata (Nicolae Mavrocordat) (1711-1715). Ten istý panovník otvoril sériu «fanariotských panovníkov» aj vo Valašsku (Țara Românească). [...] Menovanie a uvedenie do úradu panovníka sultánom zvyrazňuje degradáciu postavenia panovníka voči predchádzajúcim storočiam a jeho začlenenie do osmanského administratívneho systému. [...] V «storočí fanariotov», postavenie panovníka bolo veľmi nestabilné [...], vo všeobecnosti, obdobiaa panovania boli krátke, trvali jeden alebo najviac dva roky.”

(I. A. Pop, I. Bolovan, *Marea istorie ilustrată a României și a Republicii Moldova*)

Opierajúc sa o tento zdroj, odpovedajte na nasledovné požiadavky:

1. Menujte štát, ktorý viedol Dimitrie Cantemir z daného zdroja. **2 body**
2. Spresnite storočie, v ktorom sa odohrávajú udalosti opísané v danom zdroji. **2 body**
3. Uveďte fanariotského panovníka a jednu charakteristiku panovania v „storočí fanariotov“, z daného zdroja. **6 bodov**
4. Z daného zdroja uveďte dve informácie vzťahujúce sa na vnútornú politiku počas panovania Dimitriu Cantemira. **6 bodov**
5. Na základe daného zdroja sformulujte stanovisko vzťahujúce sa na ustanovenia Dohody v Lucku, a podporte ho dvoma informáciami zo zdroja. **10 bodov.**
6. Argumentujte za pomoci významnej historickej udalosti tvrdenie, podľa ktorého sa Rumuni zúčastňovali na vojenských akciách, ktoré prebiehali v 15. – 16. storočí. (Boduje sa opísanie významnej historickej udalosti a používanie spojiviek, ktoré vyjadrujú kauzalitu, ako i závery) **4 body**

ZADANIE III.

(30 bodov)

Vypracujte na približne dvoch stranách esej o vývoji rumunského priestoru v druhej polovici 19. storočia a v prvých dvoch desaťročiach 20. storočia, majúc na zreteli:

- spresnenie historickej udalosti vykonanej Rumunmi v období 1851-1859 a uvedenie dvoch aspektov vzťahujúcich sa na túto udalosť;
- uvedenie dvoch opatrení prijatých rumunským štátom na vnútroštátnej úrovni medzi rokmi 1862-1870;
- predstavenie historickej udalosti uskutočnenej Rumunskom (România) v kontexte „východnej krízy“ v druhej polovici 19. storočia;
- sformulovanie stanoviska vzťahujúceho sa na implikovanie rumunského štátu do medzinárodných vzťahov v prvých dvoch desaťročiach 20. storočia a podporenie tohto stanoviska historickým argumentom.

Poznámka! Boduje sa aj používanie **adekvátneho historického vyjadrovania**, **štruktúra prezentácie**, zdôraznenie **vzťahu príčina - následok**, vypracovanie **historickej argumentácie** (opísanie jednej významnej historickej udalosti a používanie spojiviek, ktoré vyjadrujú kauzalitu, ako i záver) **dodržiavanie chronologického/logického sledu** historických udalostí a **zaradenie** eseje do spresneného rozsahu.